

ประโยค ป ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

๑. ท่านมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้อย่างไรบ้าง วรรค อวรรค มุคพยัญชนะ และ
อักษรสระ จงตอบพร้อมด้วยตัวอย่างประกอบ โดยลำดับ ฯ
๒. สนธิกริโยปกรณ คืออะไร มีเท่าไร อะไรบ้าง ฯ อาเทศ กับ วิการ ต่างกัน
อย่างไร อย่างไรไหน ได้ในสนธิไหนบ้าง ขอตัวอย่างประกอบ ฯ
๓. บรรดาศัพท์สังขยาทั้งหมด เป็นนามและลึงค์อะไร ฯ จงกลับภาษาไทย ที่ว่า “
บัดนี้ สว่างแล้ว ๒๕๐๑ พรรษา” เป็นภาษาบาลี ฯ
๔. เทวอัสติชาติกุลสหุสธานี กว่าจะสำเร็จรูปเป็นอย่างนี้ ต้องผ่านความเป็นสมาส
อะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาโดยลำดับ ฯ
๕. ตัทธิต คืออะไร โดยย่อมีเท่าไร ปัจจัยในภาวตัทธิตทั้งสิ้น เป็นลึงค์ อะไรบ้าง
เหตุจุมิโม และ ธิติมา เป็นตัทธิตและปัจจัยอะไร จงตั้งวิเคราะห์ ฯ
๖. วาจก คืออะไร วิธีที่จะจำวาจกได้แม่นยำนั้น ต้องอาศัยอะไร จง ประกอบศัพท์
เหล่านี้ พุทฺธสาสนิก สปุริส สพุพ สตุต เมตต กร- ชาติ ให้ได้ทุกวาจก เว้นภาววาจก ฯ
๗. ปัจจัยกิตก์ ที่ใช้เป็นกริยากุมพากย์ได้ มีกี่ตัว อะไรบ้าง ยกอุทาหรณ์ มาประกอบทุก ๆ ตัวที่
อ้าง ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

เฉลย ปัญหาบาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะที่เป็นพวก ๆ กันตามฐานกรณ์ที่เกิดเรียกว่า วรรค เช่น ก วรรค จ วรรค เป็นต้น

พยัญชนะที่ไม่เป็นพวกไม่เป็นหมุกกันตามฐานกรณ์ที่เกิดเรียกว่า อวรรค มี ๘ ตัว คือ ย, ร, ล, ว, ส, ห, พ, .

พยัญชนะวรรคทั้งปวงเป็นมุกพยัญชนะไม่มีมาตราเลย คือ เมื่อใช้เป็นตัวสกค และมีพยัญชนะวรรคตามหลังแล้ว ออกเสียงผสมกับพยัญชนะตัวหลังไม่ได้ คงเป็นได้แต่ตัวสกค อย่างเดียว เช่น สกโก อจจิ ฏภูฏ แต่ถ้ามีพยัญชนะที่เป็นอวรรคตามหลัง ก็เป็น อัฒสระ มีเสียงกึ่งมาตราผสมกับพยัญชนะตัวหลังเช่น กตฺวา ตฺนฺหิ ปณฺหา,

ส่วนพยัญชนะที่เป็นอวรรค ๗ ตัว คือ ย, ร, ล, ว, ส, ห, พ เป็นอัฒสระมีเสียงกึ่งสระ คือ กึ่งมาตรา เพราะพยัญชนะเหล่านี้บางตัวก็รวมลงในสระเดียวกันกับสระอื่น เช่น เสนโห ฎิยาปทํ เป็นต้น บางตัวแม้เป็นตัวสกคก็ออกเสียงได้หน่วยหนึ่ง พอให้รู้ว่าเป็นตัวสกค เช่น คารยฺหา มฺพฺโห เป็นต้น ฯ

๒. สนธิกริโยปกรณ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ มี ๘ อย่างคือ ๑. โลโป ๒. อาเทโส แปลง ๓. อากโม ลงตัวอักษร ๔. วิกาโร ทำให้ผิดจากรูปเดิม ๕. ปกติ ปกติ ๖. ทีโฆ ทำให้ยาว ๗. รสฺส ทำให้สั้น ๘. สณฺโณโค ช้อนตัว ฯ ต่างกันอย่างนี้ อาเทโส ได้แก่ การแปลงสระ แปลงพยัญชนะ หรือ แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะ วิกาโร ได้แก่ การแปลง สระเป็นสระ อาเทโสได้ในสนธิทั้งสาม วิกาโรได้ในสระสนธิอย่างเดียว อาเทโสสนธิ เช่น ปฏิสณฺจารวุตติ อสฺส เป็น ปฏิสณฺจารวุตฺยสฺส ยถา-เอว เป็น ยถริว อาเทโสพยัญชนะสนธิ เช่น ปติ-อุตฺตริตฺวา เป็น ปจฺจุตฺตริตฺวา อาเทสนิคคหิตสนธิ เช่น ฌมฺม-จเร เป็น ฌมฺมณฺจเร วิกาโร สระสนธิ เช่น มฺนิ-อालโย เป็น มฺเนลโย น-อุเปติ เป็น โนเปติ ฯ

๓. ในปกติสังขยา จัดตามลำดับจำนวน เป็นดังนี้ ตั้งแต่ เอก ถึง จตุ จัดเป็น สรรพนาม ตั้งแต่ ปณฺจ ถึง อฏฺจนฺวุติ เป็นคุณนาม แต่จะจัดเป็นคุณนามทั้งหมดก็ได้ เพราะมุ่ง อากาโรคือแสดงลักษณะเช่นเดียวกัน ตั้งแต่ เอก ถึง อฏฺจฺวารส เป็นได้ทั้งสามลิงค์ ตั้งแต่ เอกฺนฺวิสฺติ ถึง อฏฺจนฺวุติ เป็นอิตติลิงค์อย่างเดียวกัน ตั้งแต่ เอกฺนฺสฺตํ จนถึง ทสฺสตสฺสทฺสฺส เป็น นามนาม เป็น นปฺสฺกลิงค์ โภฏฺวิ เป็นนามนาม เป็นอิตติลิงค์ ตั้งแต่ เอกฺนฺสฺตํ ถึง โภฏฺวิ ถ้าจะใช้ เป็นคุณนาม คือ เป็นวิเสสนะ ต้องเข้าเป็นบท พหุพพิทิสมาส เช่น สตมตฺตฺตา อเนกสทฺลฺสฺ เป็นต้น เป็นได้ทั้งสามลิงค์ ส่วนปรุณฺสังขยาเป็นคุณนาม เป็นได้ทั้งสามลิงค์ แปลเป็นภาษาบาลี ดังนี้

“อิทานิ เอกสํวจฺนฺรตฺตรปณฺจสตาธิกาณิ เทวสํวจฺนฺรทฺสฺสทาณิ อติกฺกตฺตานิ” ฯ

๔. เทวอสีติยาติกฺกุลสทฺสฺสทาณิ เป็น อส.ทิกฺ. มี ฉ. ตปฺ ๒ ชั้น และ อส. ทิกฺ. เป็นภายใน ดังนี้

- ฉ. ตป. ฌาตীনํ กุลานิ ฌาติกุลานิ
 ฉ. ตป. ฌาติกุลานํ สหสฺसानิ ฌาติกุลสหสฺसानิ
 อส. ทิคฺ. อสีติ ฌาติกุลสหสฺसानิ เทวอสีติฌาติกุลสหสฺसानิ ฯ
 อส. ทิคฺ. เทว อสีติฌาติกุลสหสฺसानิ เทวอสีติฌาติกุลสหสฺसानิ ฯ
๕. ตัทธิต คือ ปัจจัยหมู่หนึ่ง เป็นประโยชน์เกี่ยวกุศลแก่เนื้อความย่อสำหรับใช้แทนศัพท์ เพื่อย่อคำพูดลงให้สั้น โดยย่อมี ๓ คือ สามัญญัตตัทธิต ๑ ภาวตัทธิต ๑ อัပ္พยตัทธิต ๑ เป็นอดีตถึงค์ และนบุสกลิงค์, เหฏฐิม. ลง อิม ปัจจัย ในชาติาทิตัทธิต
- วิ. เหฏฐา ชาโต เหฏฐิม.
 ธิติมา ลง มนฺตุ ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต
- วิ. ธิติ อสฺส อตถิติ ธิติมา.
 วิ. ธิติ อสฺส อตถิติ ธิติมา.
๖. วาจก คือ กิริยาศัพท์ที่กล่าววาทที่เป็นประธานของกิริยา ๕ อย่างซึ่งประกอบด้วย วิภัตติ ชาติ ปัจจัย, ต้องอาศัยปัจจัย,
 กัตตฺวาจก. พุทฺธสาสนิกา สปฺปริสา สพฺเพสุ สตุเตสุ เมตฺตํ กโรนฺติ,
 กัมมวาจก. พุทฺธสาสนิกเกหิ สปฺปริเสหิ สพฺเพสุ สตุเตสุ เมตฺตา กรียเต,
 เหตุกัตตฺวาจก. พุทฺธสาสนิกา สปฺปริสา สพฺเพ สตุเต เมตฺตํ การาเปนฺติ,
 เหตุกัมมวาจก. พุทฺธสาสนิกเกหิ สปฺปริเสหิ สพฺเพ สตุเต เมตฺตา การापียเต,
๗. มี ๔ ตัว คือ ญย, อนีย, ตพฺพ, และ ต
- ญย เช่น เต จ ภิกฺขุ คารยหา.
 อนีย . สิกฺขา กรณียา.
 ตพฺพ . เอวณฺหิ โน สิกฺขิตพฺพ.
 ต . พุทฺเช กุกมฺมํ ปกตํ มยา ยํ.